

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Boekbespreking van: Selfishness, altruism and rationality

Beus, J.W. de

Citation

Beus, J. W. de. (1984). Boekbespreking van: Selfishness, altruism and rationality. *Acta Politica*, 19: 1984(2), 294-297. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3452497>

Version: Publisher's Version

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3452497>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

toepassing zijn, dan moet hij volgens Simmons bewust iets ondernomen hebben. De rechtvaardigheid van instituties leidt tot politieke verplichting, 'only when we have done certain things to make it apply to us. And those actions are themselves the grounds of obligations' (p. 154).

Simmons levert een bondige en heldere analyse met een prikkelende conclusie. De consequentie van zijn betoog is dat het klassieke vraagstuk van de legitimiteit van de staatsmacht niet meer aan de orde gesteld kan worden. Omdat de grondslag van politieke verplichting ontbreekt, is de vraag naar het recht van de staatsmacht om te bevelen (di. legitimiteit) overbodig. Na Simmons' analyse kunnen we de staatsmacht alleen nog maar beschouwen als een de facto autoriteit. Of men zich aan deze macht onderwerpt is een kwestie van afwegen: verdient een bepaalde regering steun. De crisispolitiek van het huidige conservatieve kabinet verdient volgens socialistische deze steun zeker niet. Harde vormen van protest en verzet lijken in het verschiet te liggen. Toch lijkt me Simmons' argumentatie voor socialisten onbevredigend, ondanks de ruimte die zij scheidt. Een rechtvaardige verdeling van kennis, macht en inkomen, zoals die ten dele in de verzorgingsstaat is gerealiseerd, is voor socialisten een belangrijk moreel doel van de staatsmacht. De staat als de facto autoriteit lijkt hierbij niet te passen. Ten tweede is Simmons' uitgangspunt van 'individual commitment' moeilijk te accepteren omdat het individu de absolute voorrang krijgt op de gemeenschap. Hier lijkt me het zwakke punt te liggen in Simmons' analyse. Aan de ene kant maakt dit individualisme het funderen van de staatsmacht onmogelijk. Verder dan een vrije associatie van individuen kan men niet komen. De vraag naar politieke verplichting is dan nog niet aan de orde. Aan de andere kant verschijnt de bestaande staatsmacht als een de facto autoriteit. De vraag naar politieke verplichting is dan zinloos. Dit dilemma is het gevolg van de beperkte benadering van Simmons. Het kader van een staatstheorie ontbreekt. Hierbinnen is het individu niet meer het enige element, ook de relatie met anderen, tegen de achtergrond van schaarse hulpbronnen en een ongelijke verdeling van talenten en capaciteiten, zijn dan van belang.

P. Verwey

Howard Margolis, **Selfishness, altruism and rationality**, Cambridge University Press, 1982, 194 pp. f 97,-

De formele analyse van menselijk gedrag die in de economische theorie van markten gangbaar is heeft ook in de politicologie vaste grond gekregen. Daarmee worden de problemen die verbonden zijn met het formele welvaartsbegrip (ofwel de rationaliteitsveronderstelling) ook politicologische problemen. Het eerste probleem van dit welvaartsbegrip is dat het aanleiding geeft tot een tautologische benadering van politiek gedrag. Alle gedrag wordt beschreven in termen van nutsmaximalisatie (stemmenmaximaliserende politici, budgetmaximaliserende ambtenaren enzovoort). Specifiek politieke factoren buiten de nutsmaximalisatie om, zoals het staatkundig principe of het engagement met de publieke zaak,

worden genegeerd. Het tweede probleem is dat het formele welvaartsbegrip meestal zo wordt geoperationaliseerd dat de politieke subjecten als atomen worden beschouwd. Egoïsme, pure autonomie, gelijke macht en volledige informatie zijn even zovele gangbare veronderstellingen. In de economische theorie zijn vooral Harsanyi en Sen het eerste probleem te lijf gegaan en wordt het tweede probleem geleidelijk verwijderd in de uitdijende literatuur over altruïsme (Hochman, Rogers en vele anderen).

Het is duidelijk dat Margolis de invloed van deze auteurs heeft ondergaan. Hij ontvouwt in zijn boek, waarvan een deel al was gepubliceerd in *Ethics* (januari 1981), een nieuw model van collectieve besluitvorming. Dit model beoogt recht te doen aan een paar specifiek politieke factoren, namelijk de groepsgerichtheid en de neiging tot participatie.

In het eerste hoofdstuk overziet Margolis zijn hele redenering. Hij behandelt voor- en nadelen van het formele welvaartsbegrip, verdedigt het standpunt dat een formele analyse van politiek gedrag de elementen altruïsme en overtuiging dient te omvatten en geeft een beknopte uitleg van zijn terminologie.

In het tweede hoofdstuk wil de auteur laten zien dat een formele analyse die de subjecten als atomen opvat anomalieën oplevert. Margolis bespreekt er drie, namelijk de feitelijke opkomst van de meerderheid van grote electoraten, de vrijwillige bilaterale samenwerking in de Prisoners' Dilemma Game-experimenten van Chammah en Rapoport en het verschijnsel van de toereikende vrijwillige bijdragen aan de financiering van lokale collectieve goederen. In de gangbare analyse worden deze feiten onderschat of voor onmogelijk gehouden. Een nutsfunctie met de argumenten X (de eigen goederen van het subject), Y (de goederen voor andere subjecten) en Z (de goederen van anderen) zou hier soelaas bieden. Margolis werkt niet met zo'n functie, maar introduceert een model *sui generis*.

In dit model is W de individuele waardering die afhankelijk is van G (de groepsgerichte bestedingen van het individu) en S (de persoonsgerichte bestedingen). Het individu is in evenwicht als geldt dat $W = G/S'$ (waarin G' het grensnut van groepsgerichte bestedingen is en S' het grensnut van persoonsgerichte bestedingen). In het derde hoofdstuk verdedigt Margolis dit model met behulp van de darwiniaanse evolutietheorie. Deze theorie wijst op de selectie binnen én tussen groepen en maakt aannemelijk dat de overlevingsstrategie van het individu gericht is op een balans tussen persoonsgericht gedrag en groepsgericht gedrag. Volgens de auteur is de nieuwere theorie van de zelfzuchtige gene niet in strijd met zijn model.

In het vierde hoofdstuk beweert Margolis dat zijn model niet alleen als een overlevingsstrategie kan worden opgevat maar ook als een regel die spoort met het innerlijke gevoel van billijkheid van het individu: 'The larger the share of my resources I have spent unselfishly, the more weight I give to my selfish interests in allocating marginal resources. On the other hand, the larger benefit I can confer on the group compared with the benefit from spending marginal resources on myself, the more I will tend to act unselfishly'. (p. 36). Anders gezegd impliceert het model dat

- het subject een additionele gulden liever uitgeeft aan groepsgerichte actie dan aan persoonsgerichte actie, naarmate de verhouding G^3/S^3 groter is;
- W positief samenhangt met de verhouding g/s (de participatie-ratio);
- het subject een balans realiseert als zijn egoïstische neiging in evenwicht is met zijn collectivistische neiging.

Op basis van de veronderstelling dat de groep groot is en de bestedingsmogelijkheden vast liggen toont Margolis aan dat groepsgerichte besteding het karakter draagt van een luxe-goed. Aan het slot van hoofdstuk 4 wijst Margolis op het contrast tussen zijn eigen model en de benadering van Harsanyi (het bekende dualisme van persoonlijke en sociale voorkeuren van het subject).

In hoofdstuk 5 gaat de auteur nader in op zes aspecten van zijn model, namelijk de afbakening van het begrip groepsbelang, de invloed van een 'satisficing' cultuur, de innerlijke bepaling van de toedeling van middelen naar persoonsgerichte en groepsgerichte acties, de dynamisering van het model (wat gebeurt er als inkomen en bestedingsmogelijkheden variabel zijn?), de verhouding tussen geprogrammeerd en berekenend gedrag en de verwantschap met het begrip 'psychisch inkomen' (volgens Margolis een pseudo-verklarend begrip).

In de resterende hoofdstukken onderzoekt Margolis de toepassingen van zijn model. In het zesde hoofdstuk komt de theoretische toepasselijkheid aan de orde. De auteur vergelijkt zijn model met de gangbare analyse die zijns inziens teruggaat tot vier veronderstellingen (eng eigenbelang, nutsfunctie als goederenfunctie, consumentensovereiniteit en unieke nutsfunctie), kritiseert de literatuur over 'demand revealing' mechanismen van collectieve besluitvorming (in *Public Choice* heeft Tullock onlangs op deze kritiek gereageerd) en geeft een uitbreiding aan het Lindahl-Samuelson model van de vraag naar collectieve goederen (die nader wordt toegelicht in de appendices D en E op pp. 156-164).

In het zevende, achtste en negende hoofdstuk komt de empirische toepasselijkheid aan de orde. Hoofdstuk 7 opent met een afwijzing van het model van de Downsiaanse kiezer. Dit model zou de opkomst van burgers bij verkiezingen onderschatten en omvat de pseudo-verklarende variabele psychisch inkomen (Margolis volgt hier een eerder door Barry gegeven argumentatie). In het model van Margolis, weergegeven op p. 89, is kiezen 'an essentially social act' (p. 92). Margolis leidt de volgende vuistregel af:

- de burger brengt een stem uit, tenzij een uitzonderingstoestand ontstaat;
- de burger overweegt een stem uit te brengen op een minder belangrijke partij als (1) de verkiezingsuitslag toch al lijkt vast te staan en (2) de groepsgerichte partij-differentiaal verwaarloosbaar is maar stemt anders op een belangrijke partij die het dichtst bij zijn eigen visie komt

De auteur onderkent dat zijn model de opkomst van de burgers overschat, maar houdt staande dat hij ook het gedrag van thuisblijvers kan verklaren (pp. 91-2).

In hoofdstuk 8 vergelijkt Margolis zijn model met het model van de Downsiaanse politicus en met Olsons theorie van het groepsgedrag. Downs' accent op het egoïsme van partijleiders wordt in twijfel getrokken evenals Olsons accent op selectieve stimulansen. De auteur probeert te laten zien dat Olsons theorie een variant is op zijn meer algemene model. In hoofdstuk 9 werpt Margolis met zijn

model enig licht op *capita selecta* van de sociale wetenschappen, zoals de liefdadigheid, de opkomst van heersende elites en het anarchisme.

De betoogtrant van Margolis is soms wat ondoorzichtig, bij voorbeeld op pp. 31-35 over de sociobiologie; zijn opzet is ook nogal pretentius (een gloednieuw alternatief model van menselijke motivatie, zo stelt de schrijver op p. 110). Toch heeft Margolis een prachtige studie geschreven. Het model is origineel en Margolis heeft de inventiviteit en de durf om de gevolgen van zijn model zo ver mogelijk te traceren. Het betoog verliest tegen het einde zijn samenhang, maar is aanzienlijk minder verbrokken dan de studie *Altruism and economy* van Collard uit 1978.

J. W. de Beus

Pat McGowan and Charles W. Kegley Jr. (eds.), **Threats, weapons and foreign policy**. Sage International Yearbook of Foreign Policy Studies, Vol. 5, Beverly Hills: Sage 1980

The fifth volume of Sage International Yearbooks is a substantial effort to bring to bear the methodological apparatus of quantitative social science of the analysis of threats, arms acquisition processes and arms racing. The unifying ingredient of all nine substantive chapters of this volume is the approach used by the authors. For the lack of a better label, one could call it behavioristic. They summarize the main elements: (1) the explicit formulation of a research problem in the form of hypotheses, (2) the delineation of units of analysis and a time-space frame for them, (3) the indexing of variables researched for these units, (4) the adoption of some decision model for the rejection of hypotheses.

In a short introduction, the editors state their commitment to this approach: (...) 'our intention was to bring together in one volume studies by foreign policy and defense experts on the interface between national security and foreign policy behavior that were unique because of their application of newer social science methodologies to the perennial questions of defense and security' (p. 12)

Investigating relations between sets of behaviors observed in some relevant past, is an effort to expose determinants of responses as reflected by associations among data sets. None of the studies assembled in this book then exemplify what Michael Howard would call 'the strategic approach' (Br. J. Int. Studies 2, 1976, pp. 67-75) or what Dray would name the discovery of the 'rational necessity' of action (William Dray, *Laws and explanation in history*, Oxford 1957). The main task of a reviewer of a collective work can only be to give an overview of the main themes of the book, to draw attention to some interesting findings as well as to give some comments on the most important contributions. The book is composed of three parts, focussing on threat - and conflict behavior, on weapon acquisition processes and on arms racing respectively. In chapter 1, Hopple, Rossa and Wilkenfeld exemplify their own approach to the study of comparative foreign policy. Theoretically, their empirical explorations are based upon, but do not substantially go beyond, James